

Värriön yhteismetsä

Viite

Värriön yhteismetsä, luonnonsuojelulain mukaisen erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan suojelu, lutikkakääpä, (*Skeletocutis jelicii*), Salla, Lampi-Kaakkurivaara

KOHDE Lampi-Kaakkurivaara, erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikka

Kunta: Salla
Tila: 732-874-1-0
Omistajat: Sallan Värriön yhteismetsä.

ASIAN TAUSTA

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) on 22.9.2019 tehty ilmoitus Sallan Lampi-Kaakkurivaaran alueella metsänhakuukohteella sijaitsevasta erityisesti suojeltavan lajin, lutikkakäävän (*Skeletocutis jelicii*) esiintymästä (LAPELY/3256/2019). ELY-keskus on 23.9.2019 ilmoittanut maanomistajalle sekä Sallan metsänhoitoyhdistykselle ja Metsäkeskukselle lutikkakäävän esiintymästä ja antanut ohjeet lajin huomioimisesta metsänkäsittelyssä. Metsähakkuita esiintymäkohteella ei toteutettu.

Lutikkakääpäesiintymä on tarkistettu 10.9.2024 ELY-keskuksen toimeksiantona. ELY-keskus on 7.11.2024 järjestänyt palaverin Sallan Värriön yhteismetsän hoitokunnan kanssa, jossa on keskusteltu erilaisista vaihtoehdoista lutikkakäävän turvaamiseksi. ELY-keskus on vanhojen metsien suojelun perusteella esittänyt Värriön yhteismetsälle korvauslaskelman pysyvän suojelualueen perustamiseksi (LAPELY/5224/2024). Suojeluesityksestä ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen Sallan Värriön yhteismetsän ja alueella toimivan hanketoimijan kanssa. Näin ollen asia on otettu viranomaisessa käsiteltäväksi erityisesti suojeltavan lajin rajausasiana (LAPELY/1115/2025).

ALUEKUVAUS

Lutikkakääpäesiintymä sijaitsee Sallassa Lampi-Kaakkurivaaran etelärinteessä kiinteistöllä 732-874-1-0. Metsäalue on pääosin kuivaa ja kuivahkoa mäntyvaltaista kangasta. Metsikkökuviolta on poimittu keloja jonkin verran rakennuspuuksi, ja maalahopuuta on muodostunut myös näiden puiden maahan jätetyistä latvuksista. Havaittu lutikkakääpäesiintymä on tällaiselta kelorungon latvaosalta, jonka läpimitta on noin 40 cm.

Esiintymispaikan rajauksen pinta-ala on noin 24,7 hehtaaria. Alue rajautuu etelässä metsäautotiehen, jonka eteläpuolella vastaavan ikäinen metsä jatkuu. Puustossa on männyn lisäksi runsaammin kuusta ja koivua. Noustessa korkeammalle Kaakkurivaaran rinnettä, metsikkö muuttuu karummaksi kuivan ja karukkokankaan männiköksi, jossa puusto on saman ikäistä, mutta läpimitaltaan pienempää. Itä- ja koillisosassa alue rajautuu hakkuuaukkoihin. Samoin lännessä on pienialaisia hakkuuaukkoja.

KUULEMINEN

Lapin ELY-keskus on kuullut maanomistajaa hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti 18.3.2025 päivätyllä kirjeellä. Sallan Värriön yhteismetsä on antanut kannanottonsa 23.4.2025. Värriön yhteismetsä vastustaa kannanotossaan erityisesti suojeltavan lajin rajausta. Lisäksi yhteismetsä esittää, että mikäli rajausta etenee, niin maanomistajan on saatava siitä asianmukainen korvaus. Mikäli rajausesitys haittaa tulevaa Lapioselän tuulivoimahanketta, on valtiolta saatava korvaus myös tuulivoimahankkeelle aiheutuneista haitoista.

ASIASSA ANNETUT LAUSUNNOT

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pyysi asiassa lausuntoa Sallan kunnalta 19.3.2025 päivätyllä kirjeellä. Sallan kunta on käsitellyt asian 31.3.2025 kunnan hallituksen kokouksessa ja antoi asiassa lausunnon 4.4.2025. Lausunnossa Sallan kunta tuo esille seuraavat seikat:

1. Lutikkakäävän esiintymispaikka ja sen ympärille suunniteltu 24,7 hehtaarin suojelun aluerajaus on Värriön yhteismetsän metsätalousaluetta ja alue on metsätaloustaloudessa.
2. Alue sijoittuu kokonaan Lapioselän tuulivoimaosayleiskaavan käynnissä olevalle suunnittelualueelle, jonka kaavoituksesta Sallan kunta on tehnyt myönteisen päätöksen.
3. Sallan kunta vastustaa ensisijaisesti edellä kerrotuista syistä ja tarkemmin esittelytekstistä ilmenevien mahdollisesta suojelualuerajauksesta Värriön yhteismetsälle ja sen osakkaille ja Sallan kunnalle aiheutuvien taloudellisten haitallisten vaikutusten perusteella sekä kohteen ympäristössä, joka ilmiansuunnalla olevien laajojen lutikkakäävälle suotuisten noin 60 – 70 000 hehtaarin suojelualueiden perusteella esitettyä suojelualuerajausta.
4. Toissijaisesti aluerajaus tulee määrittää selvästi pienemmäksi, mikäli se em. seikoista riippumatta katsotaan perustelluksi.
5. mikäli suojelualuerajauspäätös tehdään, tulee siitä suorittaa Värriön yhteismetsälle sellainen riittävä korvaus, missä otetaan huomioon puuston oikea kaupallinen arvo ja myös tulevaisuudessa metsätaloustaloudessa syntyvät pysyvät pitkäaikaiset haitat.
6. Suojelualuerajaus ei saa estää tuulivoimayleiskaavan valmistelua ja tuulivoimaloiden sijoittumista aluerajauksen ulkopuolelle. Tuulivoimaloista esiintymispaikan ja kohtuullisen aluerajauksen (selvästi alle 24,7 ha) ulkopuolella ei aiheudu lutikkakäävälle mitään haittaa.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN PÄÄTÖS

Sallan kunnassa sijaitsevan Lampi-Kaakkurivaaran lutikkakääpäesiintymä on käyty inventoimassa ELY-keskuksen toimeksiannosta 10.9.2024, minkä jälkeen ELY-keskus on 10.3.2025 ottanut lutikkakääpäesiintymää koskevan varsinaisen rajausasian käsittelyyn. Näin ollen rajausasian käsittelyyn sovelletaan 1.6.2023 voimaan tullutta luonnonsuojelulakia (9/2023) ja 14.12.2023 voimaan tullutta luonnonsuojeluasetusta (1066/2023).

Luonnonsuojelulain 77 § 1 momentissa ja luonnonsuojeluasetuksen 8 §:ssä ja liitteessä 6 tarkoitetun erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan rajat määritellään tässä suojelupäätöksessä liitekarttaan merkityllä tavalla.

Luonnonsuojelulain 77 §:n 2 momentin nojalla liitekartan mukaisen esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus katsoo, että mm. seuraavat toimet voivat hävittää esiintymispaikan tai heikentää sitä:

-hakkuut rajausalueella

- teiden, polkujen, rakennusten tai rakennelmien rakentaminen rajausalueella

- maa- tai kallioperän vahingoittaminen sekä maa-ainesten, kallioperän ottaminen tai läjittäminen

- ojittaminen tai muu vesitalouden muuttaminen

Erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikkaa voidaan hoitaa maanomistajan suostumuksella Lapin ELY-keskuksen hyväksymällä tavalla.

PERUSTELUT

Luonnonsuojelulain 77 §:n 2 momentin mukaan erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Tämä hävittämis- ja heikentämiskielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Lampi-Kaakkurivaarasta on tehty lutikkakääpähavainto vuonna 2019. Havaintopaikka tarkistettiin syyskuussa 2024, ja erityisesti suojeltavan lajin todettiin edelleen esiintyvän alueella. Lutikkakääpä on aarniometsänlaji, joka elää vanhassa metsässä. Se kasvaa männyn tai joissakin tapauksissa myös kuusen maalahopuulla. Laji on yksivuotinen, joka kasvaa pitkälle lahonneen rungon maata vasten olevissa osissa. Käytännössä sama runko voi toimia lutikkakäävän kasvualustana vain niin kauan kuin siinä on lahotettavaa. Sen vuoksi laji tarvitsee riittävän lahopuujatkumon elinympäristössään. Yleisimmin kasvualustana on puu,

joka on ensin kuollut pystyyn ja keloutunut, ja sen jälkeen kaatunut maata vasten. Lampi-Kaakkurivaarassa myös aikanaan rakennuspuuksi otettujen kelojen maahan jätetyt latvaosat ovat riittävän järeitä lutikkakäävän kasvualustoja. Jotta elinympäristö on lajin kannalta tärkeä, esiintymispaikassa täytyy olla riittävästi sopivassa vaiheessa olevaa maalahopuuta, vasta kaatuneita keloja sekä pystyssä olevia keloja ja eläviä aihkimäntyjä. Lutikkakäävän rajauksessa on soveltuvin osin hyödynnetty kalkkikääpäpopulaatiolle laadittua säilyvyysmallia (Junninen, K. 2009. Kalkkikäävän (*Atrodia crassa*) suojeluselvytys. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 182). Rajausalueen lahoppu on arvioitu pisteotannan perusteella syksyllä 2024 yhteensä 14 koealalta. Arvion mukaan rajatulla alueella on kelo- ja muuta pystylahoppuuta yhteensä noin 1440 runkoa ja maalahoppuuta 674 runkoa. Edellä esitetyn perusteella rajattu alue täyttää kriteerit lahoppuujatkumon osalta lutikkakääpäesiintymälle tärkeänä paikkana pitkällä aikavälillä. Rajauspäätöksessä on huomioitu luonnonsuojelulain 7 §:n mukaisen varovaisuusperiaatteen nojalla lahoppumäärien perustuminen otantapohjaiseen arvioon, josta lisäksi puuttuu tarkka tieto rungon lahoasteesta.

Lutikkakäävän esiintymät painottuvat pohjoisborealiselle metsäkasvillisuusvyöhykkeelle ja sen pohjoisosiin. Valtaosa (noin puolet) pohjoisborealaisen vyöhykkeen tunnetuista esiintymistä on Inarin Lapissa. Lutikkakääpä on uhanalaisuusluokituksessa erittäin uhanalainen laji, jonka esiintymispaikkoja uhkaavat vanhojen metsien ja lahoppuun väheneminen. Lajitietokeskuksen mukaan lajista on pohjoisborealisella metsäkasvillisuusvyöhykkeellä yhteensä noin 60 havaintopaikkaa. Sallan ja Savukosken kuntien yhteensä 11 havainnosta 4 on Värriön luonnonpuistosta, Urho Kekkosen kansallispuistosta, ja Oulangan kansallispuistosta ja kolmen paikan elinympäristö on kadonnut ilmakuvan perusteella hakkuiden seurauksena.

Tällä päätöksellä rajattava lutikkakäävän esiintymispaikka on merkittävä sen vuoksi, että alueella on lajin elinympäristövaatimukset huomioiden riittävä lahoppuujatkumo. Alue on lajien säilymiselle sen harvinaisuus ja uhanalaisuus huomioon ottaen tärkeä. Riittävän laajalla rajauksella turvataan lajin kyseisen esiintymän säilyminen rajausalueella. ELY-keskus ja Värriön yhteismetsä ovat keskustelleet lutikkakääpäesiintymän turvaamisen vaihtoehtoista palaverissa 7.11.2024. Tuossa yhteydessä on ilmennyt, että kyseiselle rajausalueelle ei alustavissa suunnitelmissa ollut sijoitettuna tuulivoimaloita tai tiestöä. ELY-keskuksen näkemys on, että tämä kyseinen rajausta ei estä kiinteistöllä rajausalueen ulkopuolella tapahtuvaa maankäytön suunnittelua. Tuulivoimahankkeen ympäristövaikutukset arvioidaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä.

Valtion korvausvelvollisuudesta luonnonsuojelulailla erityisesti suojeltavan lajin rajauksiin liittyen on säädetty luonnonsuojelulain 111 ja 113 §:ssä. Jos luonnonsuojelulain 77 §:n 2 momentin nojalla tehdystä päätöksestä aiheutuu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle merkityksellistä haittaa, on hänellä oikeus saada valtiolta siitä täysi korvaus. 111 §:n mukainen korvausvelvollisuus ei synny ennen kuin omistaja on 83 §:n nojalla hakenut lupaa poiketa kiellosta ja hakemus on hylätty. Jos on ilmeistä, ettei luvan myöntämiselle ole edellytyksiä, toimitus korvauksen määräämiseksi voidaan panna vireille

ilman luvan hakemista. Jos korvauksesta ei voida sopia, maanomistaja voi hakea toimitusta korvauksen määrittämiseksi maanmittauslaitokselta.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Perustelussa mainitut

PÄÄTÖKSESTÄ KUULUTTAMINEN JA RAUHOITUKSEN MERKITSEMINEN KIINTEISTÖREKISTERIIN

Tämä päätös kuulutetaan Lapin ELY-keskuksen verkkosivuilla luonnonsuojelulain 121 §:n 1 momentin ja hallintolain 62 a §:n mukaisesti. Sallan kuntaa pyydetään tiedottamaan kuulutuksesta kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaisesti. Päätöksestä tehdään merkintä kiinteistörekisteriin.

MUUTOKSENHAKU

Tämä päätös on luonnonsuojelulain 77 §:n 3 momentin nojalla voimassa muutoksenhausta huolimatta, jollei Pohjois-Suomen hallinto-oikeus toisin päättä. Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Lisätietoja antaa ylitarkastaja Merja Lipponen
(merja.lipponen@ely-keskus.fi, p. 0295 037427), varalla Jari Pasanen (jari.pasanen@ely-keskus.fi)

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Merja Lipponen ja ratkaissut yksikönpäällikkö Jari Pasanen.

Liitteet

Rajauskartta
Valitusosoitus

Jakelu

Maanomistajat (saantitodistuksella)

Tiedoksianto

Sallan kunta
Suomen luonnonsuojeluliitto, Lapin piiri

Tiedoksi

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Maanmittauslaitos
Suomen Metsäkeskus
Lapin liitto
Lapin poliisilaitos

Tämä asiakirja LAPELY/1115/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/1115/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lipponen Merja 31.10.2025 15:19

Ratkaisija Pasanen Jari 31.10.2025 15:21